

Kuidas Pühim tuli Karini juurde.

Meelis-Lauri Erikson

Olen sageli imetlenud kasside juures seda, kuidas nad suudavad alati iseendaks jääda. Igas olukorras. Praegugi paistab aknast üks suur hall elukas. Magab prügikasti kaanel. Ja kus ta kõik veel on maganud? Aga siis ta ärkab, ringutab ja on jälle tema ise. Midagi ei hakka talle külge, mitte mingi mustus. Ta on niimoodi loodud.

Doktor Kasak ütles, et ma võiksin kirjutada oma mälestusi. Siiski ta ei luba mul üle kolme tunni päevas kirjutada. Kuid ma väsin tavaliselt veelgi kiiremini. Tuleb välja umbes tund aega hommikupoolikul ja tund aega õhtul. Doktor Kasak on minu raviarst olnud kõik need kaks kuud, mil olen siin varjupaigas olnud. Mulle meeldib tohutult see sõna – varjupaik. See on kindla ja lootusetu kõlaga, vana-aegne. Tuletab meelde aegu, mil vaeseid hullusid hoiti kuskil sünge maja rauduste taga ahelates. See sõna toob veel meelde mingid vanad puugravüürid: pildid endisaegsetest hullumajadest. Siin pole viga midagi. Loodus – männimets ja meri. Elan maha seda vähest päranduseks saadud raha.

Kirjutan doktor Kasaku rõõmuks neid lehti täis – otsustasin. Ta palus need lugemiseks ja lubas kord nädalas või umbes nii võtta järjekordse osa. Justkui hakkaksin järjejuttu kirjutama. Eks see olegi järjejutt.

Minu nimi on Karin Pahk: olen neljakümne kolme aastane. Eks ole, neljakümnendatest aastatest arvatakse, et oled oma elu sisse seadnud, nooruse lollused on möödas, kõik kulgeb etteantud mudelis. Nagu üks mu teine „nõustaja“ kord ütles: autopiloodiga võib lennata otse ja kaua. Otse ja kaua. Eks ole, kõrgus saavutatud ja hoitud. Kõik näidikud (enam-vähem) normis. Võib autopiloodi sisse lülitada ja lasta endale kohvi serveerida. Võib seda mekkides lasta silmad üle ekraanide ja indikaatorite libistada, kui need oma igavat lugu jutustavad.

17. novembril 1986 aastal oli Japan Airlines'i lend 1628 en route veinilastiga Pariisist Tokyosse. Kusagil Alaska kohal liitus lennukiga tundmatu lendav objekt, suurem veel kui JAL'i Boeing 747, millega jaapanlased lendasid. See oli tohutu ketas, mis lendas nendega kaasa, saadetuna kahest väiksemast kettast. Kapten Terauchi teatas heledast kollasest või valgest valgusest. Maapealne lennujuhtimiskeskus Anchorages'is ei näinud oma radaritel mõistagi midagi peale jaapanlaste lend nr 1628. Mina olengi see lend. Kettad tiirlesid ümber lennuki ja hoidsid sama kurssi. Nii umbes kümne minuti jooksul. Kapten Kenju Terauchi jäi pärast kõigis intervjuudes endale kindlaks: nad nägid Midagi... Ka mina jään endale kindlaks. Olen uhke, et minuga on liitunud Midagi. Ja minuga kaasa lennanud, suurem veel, kui minu lennuk. Ja jätkates lendu...

Minu isa Jaan oli Praanil kirikuõpetaja kuni oma surmani, kui nii võib öelda. Praani Maarja kirik on keskaegne saleda torniga ehitis, vist 15. sajandist. Täpselt ei teata. Alevile lähenedes paistab juba kaugele. Suur maantee läheb alevist mööda, kuid sisse keerates sõidate otse kiriku juurde. Seda ümbritseb väike kirikuaed vanade ristidega. Üle tee on pood. Ja mõned kolhoosi-ajast jäänud hooned, millest ühes veedab oma elupäevi kaltsukas ehk Second Hand Shop nagu silt uhkelt teatab. Teises on Bar. Bar! Veel on seal oma ruumid leidnud tilluke uberik, kus Kaie peab oma Käsitöökoda, aga ma pidin ju kirikust rääkima. See on ümbritsetud madala müüriaga. Kirikuaeda pääseb roostetanud raudväravast, kust liivarada kiriku ukseni viib. Uks on raske, aja jooksul tumenenud ja mitu korda üle värvitud; seda avada polegi kerge. Mäletan, et plikana kord kangutasin seda kogu jõuga. Läksin isa otsima, ta pidi olema kirikus. Mäletan, et sain ukse kuidagimoodi nii palju lahti, et ennast pilust läbi pressida ja sisse minna. Eeskoda on praegugi samasugune – valgeks lubjatud seinad ja seinarv, milles seisab vana, hullusti kulunud puukuju. Ilma näota, sest see on ära kulunud. Mäletan, et kartsin seda näota naisekuju. See, et tegemist on just naisega, oli veel äratuntav. Kleidi voldid ja käsivarred, mis ei hoidnud enam midagi. Peas oli kujul aimatav veel midagi rätikutaolist. See kuju seisis ka tookord oma orvas, ja ma kartsin seda. Isa oli seletanud, et see on Püha Neitsi Maarja. Õieti küll Pühim Neitsi Maarja. Teadsin juba tookord üht-teist pühadusest: eks isa oli midagi seletanud, ja ma olin juba lugenud Laste Pildipiiblit, ja kirik ise oma võimsuses oli endastmõista püha koht. Kõik see valge lubi ja lubjalõhn. Paekivi. Vanad, mustunud

kroonlühtrid viltuste elektripirnidega. Orel. Kantsel. Ja kõige püham koht oli mõistagi justkui väikese aiaga eraldatud altar. Sinna tohtis siseneda vaid isa üksi. Ja tädi Eha, kui ta seal tolmu imes või altaril küünlaid ja lilli vahetas. Aga see kuju eeskojas pani mind mõtlema. Küsisin ükskord isalt: mis tähendab Pühim? Kas siis Kõik polegi ühtviisi Pühad ja mõni on püham kui teised? Ja üks on koguni Pühim? Ma ei mäleta, mida isa tookord täpselt vastas; küllap ma ei saanud lihtsalt aru, aga see oli midagi seesugust, et ta on Pühim, sest tõi ilmale meie Issanda Jeesuse. Lapse asi, aga ma mäletan, et vaatasin seda kuju siis veelgi suurema aukartusega. Vist segunes see mu kujutluses Jumala endaga. Teda nimetati Pühaks piiblis. Püha ja pühadus tähendas mulle midagi võimast, eredat, kauget, puutumatu ja ohtlikku. Seda ei tohtinud niisama „trööbata“ nagu vanaema oli öelnud mu pükste kohta. Kas ma üldse tohtisin seda vaadata või on seegi juba „trööpamine“? Siis aga kujunes see Maarja kuju kiriku eeskojas minu jaoks mõistatuseks. Kui Pühim tähendas midagi sellist nagu see tähendas, siis see siin... see siin aga meenutas rohkem kaua meres ligunenud puuronti, mille keegi on leidnud, lasknud ära kuivada ning siia püsti seisma pannud. Tõsi, inimese (naise) kuju oli täitsa veel äratuntav, kuid ma teadsin, et ka ligunenud puurondid on omapärase kujuga. Olin isegi mere ääres korjanud imelikke asju: katkisi konnakarpe, ja kui leidsin mõne terve, siis oli see lausa pidulik sündmus: huvitavaid kive muidugi ja vanu võrgukäbasid, ka mere poolt siledaks ja siidiseks lihvitud puutükke – kas Pühim oli meile jõudnud sellisel moel? Veider oli see, et minu teada ei mäletanud keegi, kust see kuju pärines. Milline see oli olnud algselt, seda ei saanudki keegi mäletada, kuid kas see oli siis alati selles kiriku eeskoja orvas seisnud? Inimesed ütlesid, et jah. Hea küll.

Eeskojast edasi algabki kirikusaal oma pinkidega. Seal on alati külm. Olgu, suvel on seal mõnusalt jahe. Rasked, halliks värvitud pingid on samuti külmad. Aga isa oli koos tädi Ehaga laotanud pinkidele katteid, et oleks soojem istuda. Katted ei mahtunud pinkidele. Kuskilt toodud ja ilmselt üle jäänud, helepruuni riidega kaetud vahtkummist katted. Ja olid ka vist Kaie juurest pärit ise kangastelgedel kootud kirjud katted, mis olid palju ilusamad. Tean aga, et mõnusam oli istuda nende vahtkummist katete peal. Igatahes pani isa koos tädi Ehaga need pinkidele ühel suvisel õhtupoolikul kui kirikuaknad uppusid rohelusse, millest kumas läbi allavajuv päike. Mäletan, et isa polnud päriselt rahul, sest kõikidele pinkidele ei jätkunud ühtmoodi katteid ja üleüldse ei jätkunud neid kõikidele pinkidele. Isa nägu läks pilve, kuid siis ütles ta, et ega kirikus ei peagi end liiga mõnusalt tunda ning nad panid olemasolevad katted ainult altaripoolsetele pinkidele. Muidu nad lähevad ja istuvad minust liiga kaugele, ütles isa. Kirikus polnud ahju ega üldse mingit kütet. Pole tänaseni. Kirikusaalis on neli piilarit, millest ühte kaunistab von Turmide perekonna vapp. Nende lagunev mõis on alevist mõni kilomeeter eemal. Mäletan, et isa ütles ikka: krahvide Turmide vapp; minu jaoks kõlas see nagu valsisamm. Krahvideturmide vapp; ka sellest ei saanud ma mõnda aega aru. Vapil on kujutatud torni.

Kantsel on pigem tagasihoidlik, valdavalt hallides toonides, mõne kuldse liistu ja rosetiga, ilma kõlaräästata. Ja siis viib kahe astmega lai trepp kooriruumi, kus asub altar. Kooriruumi seinte ääres on veel kaks väiksemat pinki, üks käärkambrisse ja siis on altar. Pühim.

Kirjuta sellest, millest oskad, ütles doktor Kasak ühel päeval. Kui sa ei saa kirjutada, siis kirjuta sellest, et sa ei saa, ütles ta. On see tal mingi uus teraapia? Mul on see häda, et ma näen ta teraapia läbi, näiteks need tema testid. Enam ta mind nendega ei tülita, sest eks ta ju nägi, et ma nägin. Läbi. Ja siis pole sellest testist enam mingit kasu, ega ju? Milleks sedasi mängida? Mulle on õpetatud, et mäng ei lähe läbi, selles mõttes, kui mäng on pettus. Muidu on mäng täiesti loomulik: ka loomad mängivad. Kuid nad petavad ka. Kuidas siis teisiti nimetada mimikrit, ellujäämisstrateegiat, mida nii paljud liigid kasutavad? See on pettus, valetamine. Seda Kümme Käsku ei keela. Esmapilgul võib see ju panna imestama, kuid jah, tõesti seal ei ole valetamise keeldu. Teen ma siis mängu kaasa? Ei viitsi.

Ma olin vist selline tüdruk, kes peamiselt poistega mängis. Mäletan, et mu mängukaaslased olid ikka poisid. Ja mäletan, et nukkudega mängimine mind suuremat ei huvitanud. Täpsemalt, ma ei osanud nendega muud teha, kui neid lihtsalt nende vooditesse magama panna. Rohkemat ma nendega tegeleda ei osanud. Selle asemel jooksin poistega ringi, põlved katki ja riided plekilised. Nukud magasid oma voodites.

Käisime sageli tühermaal. Kirikumäe all hakkas võsa ja selle taga oli tühermaa. See oli lai ja lage ala, metsistunud ja maha jäetud. Seal ei kasvanud õieti midagi. Seal seisis kõrgepingeliinide postid nagu tohutud ristid. Ja alajaam - kummaline tellistest maja. See väike akendeta maja oli kuidagi pelutav, ebaloomulik, kuid samas ka ligitõmbav. Selle läheduses me tavaliselt mängisimegi. See veider pisike maja, rauast uks, karmid hoiatussildid. Seest kostis madalatoonilist ühtlast undamist. Kas seal sees elab Jumal? Igatahes tundus see imelik majake, milles elas Jõud - võimas, kirgas ja ohtlik. Jõud tukkus... ei, ei tukkunud, see oli alati ärkvel, kuid hoidis end tagasi; mulle tundus, et ta jälgib mind. Silmi polnud küll näha, aga see justkui nägi kõike. Seda ei tohtinud niisama puutada. Sellele ei võinud ettevalmistamata läheneda; ehk tundis midagi taolist ka muistse aja juut, kui ta lähenes Templile Jeruusalemmas. See oli Pühim ja see oli algus. Tänan sind, kapten Kenju Terauchi!